

ปัญหาการสอนและทักษะการพูดของครูยุคใหม่

Teaching Problems and Speaking Skills of Modern Teachers

दनय् त्ठण्णमा¹, केत्तक्व् कण्कलय्², नत्तप्पण् कण्पण्³
Danai Tongboonma¹, Katekaw Kongklay², Natchaphon Kongpan³

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³
Buddhachinnaraj Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,
Buddhachinnaraj Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,
Buddhachinnaraj Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³
E: mail: natchaphon951@gmail.com

(Received: Dec 23, 2023; Revision: Jan 17, 2024; Accepted: Jan 19, 2024)

บทคัดย่อ

การพูดมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของครู เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่ต้องอาศัยการพูดทั้งสิ้น การพูดจึงเป็นการสื่อสารที่ช่วยสร้างความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องใช้ทักษะการสื่อสารหลายทักษะร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และนอกเหนือจากการสอนแล้ว ครูต้องทำงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษาด้วย จะเห็นได้ว่าการทำงานของครูจะต้องอาศัยทักษะการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ปัญหาการพูดของครูที่พบเห็นในปัจจุบันนี้ ครูออกเสียงไม่ถูกต้องทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายผิด หรือมีปัญหาในการออกเสียง เช่น พูดเร็วและรว หรือพูดเสียงเบาใช้เสียงต่ำเกินไป ครูจึงต้องพูดจาให้ถูกต้องชัดเจน เพราะหากครูสื่อสารเรื่องใดไม่ชัดเจนแล้วก็จะเกิดผลเสียแก่นักเรียนได้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เขียนขึ้นเพื่อให้เยาวชน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ศึกษาเข้าใจถึง ความหมาย ความสำคัญ และประเภทของการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงประเด็นต่อไปนี้ 1. ครูกับทักษะการใช้ภาษาและความสำคัญของภาษาสำหรับครู 2. การใช้ภาษาในการสื่อสารของครู ดังนี้ 1) ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารสำหรับครู 2) ภาษาช่วยให้ครูใช้ภาษาเหมาะสมกับสถานภาพของตน 3) ภาษาช่วยให้ครูใช้ภาษาที่สุภาพและหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม และ 3. ปัญหาการใช้ภาษาไทยสำหรับครู สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์ตรงของครูที่ได้เรียนรู้ ทั้งจากภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจริง ต่อไป

คำสำคัญ: ปัญหาการสอน, ทักษะการพูด, ครู

Abstract

Speech is essential to a teacher's daily life. Because in carrying out various activities, all need to be spoken. Speaking is a communication that helps build understanding of teaching and learning. Teachers must use a combination of communication skills. To provide learners with knowledge, skills, and desirable characteristics as defined and in addition to teaching Teachers have to work in other areas of the school as well. It can be seen that the teacher's

work must rely on communication skills which includes "listening, speaking, reading and writing" Teacher's speech problems that are encountered today the teacher's pronunciation was wrong causing the students to misunderstand the meaning. or have trouble pronouncing, such as speaking quickly and hurriedly or speaking in a low and low voice Teachers must speak clearly and accurately. Because if the teacher communicates something unclearly, it may have a negative effect on the students. The purpose of this article is written for young people, students, and the general public to study and understand the meaning, importance, and types of communication. It also addresses the following issues: 1. Teachers and language skills and the importance of language. for teachers 2. The use of language in teacher communication as follows: 1) Language is an important communication tool for teachers 2) Language helps teachers use language appropriate to their situation 3) Language helps teachers use language that is polite and avoids forbidden words and 3. Problems in using Thai language for teachers These are the teachers' direct experiences that have been learned. Both from theory and actual practice.

Keyword: Problems with teaching, Speaking skill, Teacher

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติและข้อบังคับให้ประสบผลสำเร็จได้ โดยเฉพาะผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นครูสอน จะต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราว ความรู้สึก ความต้องการของแต่ละฝ่าย ผู้ส่งสารจะส่งสารโดยแสดงพฤติกรรมในรูปของการพูด การเขียน หรือด้วยท่าทาง ส่วนผู้รับสารจะรับสารด้วยการฟัง การดูหรือการอ่าน การสื่อสารหรือรับสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เป็นสะพานเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) การศึกษาของเยาวชนไทยที่มีมากขึ้นนั้นมีความต้องการทางด้านการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญหลักต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตของคนรุ่นใหม่ ปัจจุบันเยาวชนไทยหันมาศึกษาในระดับต่าง ๆ มากขึ้นโดยมองจากภาพรวมทั้งประเทศและทุกสถาบันการศึกษาแล้ว ที่ให้บริการด้านการการศึกษาแห่งประเทศไทยซึ่งภาครัฐได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ด้านการศึกษาและได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของประเทศไทยไว้ในรัฐธรรมนูญว่าด้วยระบบการศึกษา เพราะเยาวชนไทยรุ่นใหม่เป็นอนาคตของประเทศชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้จึงมีกฎหมายบังคับให้เยาวชนไทยได้มีการศึกษาที่สูงขึ้น ก่อให้เกิดการขยายตัวของสถานศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชนไทยให้มีทางเลือกในการศึกษาเรียนรู้มากยิ่งขึ้นและสามารถเลือกได้หลากหลายสาขาอาชีพ เพื่อเยาวชนไทยรุ่นใหม่จะเป็นสังคมที่จะพัฒนาประเทศไปในอนาคตที่ยังไม่มาถึง แต่ก็จะต้องมีการส่งเสริมในเรื่องการศึกษาเป็นจุดประเด็นสำคัญต่ออนาคตของชาติหรือประเทศ (พรทิพย์ ไชยโส และคณะ, 2553)

ในปัจจุบันมีการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ การสื่อสารสองทางโดยการใช้เสียงและภาษากายประกอบการจัดการเรียนการสอน คือการควบคุมดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยและตั้งใจเรียน ปัญหาหนึ่งของครูที่ดูเป็นความยากลำบากมากกว่า คือการที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง Active นั้น กิจกรรมจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มีใจที่จดจ่อกับสิ่งที่ทำ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีใจจดจ่อกับสิ่งที่ทำ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งที่ครูมืออาชีพต้องให้ความสำคัญและจะต้องสามารถดำเนินการได้

อย่างมีประสิทธิภาพ (วุดินันท์ ออบุ่น, 2544) ดังนั้น ครูผู้จัดการเรียนรู้ต้องพยายามหารูปแบบวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด สรุปได้ว่า ความสำคัญของภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารทำให้คนในสังคมมีความเข้าใจความหมายที่ตรงกัน การใช้ภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมหากผู้ใช้ภาษามีความรู้เรื่องการใช้ภาษาไม่ดีพอ อาจทำให้การติดต่อสื่อสารเกิดความผิดพลาดสื่อสารได้ไม่ตรงความต้องการ หรือสื่อความได้แต่ไม่เหมาะสมทำให้ขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ความผิดพลาดหรือความไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นดังกล่าวล้วนมีสาเหตุมาจากการใช้ภาษาที่บกพร่องหรือไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาครูที่สอนในเรื่องการสอนทักษะการพูด ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจกับการสอนทักษะการพูดน้อยมากมักสนใจเรื่องการอ่านและการเขียนเป็นส่วนใหญ่ (จิรวัดน์ เพชรรัตน์, 2563)

กล่าวสรุปได้ว่า การพูดนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครู ครูจึงต้องพูดให้เป็น โดยอาศัยศิลปะในการใช้ภาษา เลือกถ้อยคำโวหาร มีกลวิธีในการเรียบเรียงคำพูด และคิดไว้เสมอว่า พูดอย่างไรจึงจะให้ ถูกใจผู้ฟัง ครูแต่ละคนย่อมพูดได้แต่จะพูดได้ดี พูดได้เหมาะสมหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน เพราะแต่ละคนย่อมมีอุปนิสัยใจคอ มีพฤติกรรมการพูดแตกต่างกัน บทความนี้ผู้เขียนใช้แนวคิดทฤษฎีการใช้ภาษาในการสื่อสารวิชาชีพครูที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งจะช่วยให้ได้ครูที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมได้ความรู้ทักษะ และเป็นครูที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานศึกษา สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น

ความหมายของการพูด

การพูดมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครู เนื่องจากครูเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องมีทักษะและศิลปะในการพูด ครูที่ดีจะต้องพูดให้เป็น และรู้จักเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โน้มน้าวใจ ในบทนี้ได้นำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพูด โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ความหมายของการพูดความสำคัญของการพูด จุดมุ่งหมายของการพูด องค์ประกอบของการพูด หลักและทฤษฎีการพูดและการแบ่งประเภทของการพูด เพื่อให้ผู้พูดได้ศึกษา เข้าใจในทฤษฎี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพูดต่อไป นักวิชาการได้ให้ความหมายของ “การพูด” สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ธวัชร ดันตระกูล, (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การพูด คือ การใช้ความสามารถทางด้านภาษารวมถึงท่าทางความรู้สึกนึกคิดที่จะถ่ายทอดให้ผู้ฟังเข้าใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป การพูดที่มีประสิทธิภาพนั้นผู้พูดต้องเลือกใช้ถ้อยคำน้ำเสียง รวมถึงอากัปกิริยาในการพูด ประกอบการพูดให้สอดคล้องได้อย่างเหมาะสมถูกต้องกับโอกาสและวัฒนธรรมตลอดจนประเพณีนิยมของสังคม ขณะที่ วีระเกียรติ รุจิรกุล, (2556) ได้กล่าวว่า การพูด คือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความรู้สึก ตลอดจนความต้องการของผู้ออกมา โดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาอาการประกอบกันเป็นสื่อเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด นอกจากนี้ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และคณะ, (2556) ได้กล่าวว่า การพูด คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก หรือความต้องการของผู้พูด เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ฟัง โดยใช้ถ้อยคำน้ำเสียง และอากัปกิริยาท่าทางจนเป็นที่เข้าใจกันได้ การพูด มีความสำคัญต่อมนุษย์และมีบทบาทในการศึกษา ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มนุษย์ใช้ทักษะการพูดมากที่สุดในการติดต่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ เนื่องจากการพูดทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายการพูดอย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ผู้พูดและส่วนรวม ขณะที่ ฉัตรวรรณ ตันนะรัตน์ (2546) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพูดไว้ในหนังสือการพูดเบื้องต้น พอสรุปได้ว่า “การพูดได้” กับ “การพูดเป็น” นั้น ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ การพูดได้เป็นพัฒนาการของมนุษย์ส่วนการพูดเป็นนั้น จำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และฝึกฝน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คนเราส่วนใหญ่จะพูดได้ แต่ยังไม่พูดเป็น การที่เราจะเป็นคนที่ “พูดได้และพูดเป็น” นั้น จึงต้องเรียนการพูด

กล่าวสรุปได้ว่า การพูด คือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ ความต้องการของผู้พูด โดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง เป็นสื่อในการสื่อสาร โดยแสดงกิริยาอาการประกอบเพื่อให้ผู้ฟัง หรือผู้รับสารได้เข้าใจและรับรู้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย และการแลกเปลี่ยนบทบาทกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง เป็นต้น

ความสำคัญของการพูดสำหรับครู

การเป็นครูที่ดี คือต้องพูดดีและพูดเก่ง กล่าวคือ พูดดี คือ การพูดจาได้ดี มีกรรมคัมคายอันลึกซึ้ง ก็นใจคนฟัง มีคำพูดเฉียบคม หรือสั่งสอนด้วยคำพูดที่สามารถกระตุ้นเตือนให้นักเรียนเชื่อฟังคำสอนนั้นได้ พูดเก่ง คือ การพูดจาฉะฉาน พูดคล่องแคล่วว่องไว พูดมีไหวพริบปฏิภาณ พูดอย่างมีชั้นเชิงในทุกสถานการณ์ ทำให้คนฟังเชื่อถือและประทับใจ ครูจึงต้องมีวาทศิลป์ที่ดีโดยพื้นฐาน การพูดจึงมีความสำคัญต่ออาชีพครู ผู้เขียนสามารถสรุปได้ ดังนี้ (พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล และนัชพล คงพันธ์, 2565)

1. การพูดช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้การพูดเป็นหัวใจสำคัญในการสอน ครูจึงต้องพูดให้เป็น พูดเก่ง รู้จักปรับปรุงการใช้เสียงในการสอน ใช้ภาษาและคำพูดให้ถูกต้อง มีวิธีการการถ่ายทอดที่น่าสนใจ

สรุป การพูด คือ การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง รวมทั้งกิริยาอาการถ่ายทอดความคิด เป็นต้น

2. การพูดเป็นเครื่องมือในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ครูต้องใช้คำพูดด้วยความไพเราะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับชมชอบแก่คนรอบข้างนอกจากนี้ การพูดยังเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึง ความเฉลียวฉลาด บุคลิกภาพตลอดจนอุปนิสัยใจคอของผู้พูด

สรุป แสดงออกซึ่งความสนใจอย่างจริงจัง และมีความจดจ่อต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เป็นต้น

3. การพูดมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันการพูดมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของครู เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่ต้องอาศัยการพูดทั้งสิ้น ในแต่ละวันครูต้องใช้การพูดตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน เช่น เมื่อมาถึงโรงเรียนก็ต้องมีการทักทาย สนทนากับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน ระหว่างวันอาจมีการประชุมสัมมนา โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องใช้คำพูด จนกระทั่งกลับถึงบ้านก็อาจมีการสนทนากับคนในครอบครัว

สรุป ใช้ความคิดในการสร้างสรรค์และพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ เริ่มหาหนทางแนวทางในการพูดใหม่ ๆ ที่ดีมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่าคำพูดสื่อถึงนิสัยและพื้นฐานของผู้พูดได้เป็นอย่างดี ดังเช่น แสงธรรม บัวแสงธรรม (2557) ได้ยกทฤษฎีของอาจารย์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ว่าถ้อยคำ คือ ความคิด ดังนั้น เราจะพูดสิ่งใดต้องระมัดระวัง เพราะเป็นการเผยความคิดของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้เพราะฉะนั้นก่อนจะพูดอะไรออกไปผู้พูดจะต้องกลั่นกรองความคิดก่อนว่าเรื่องใดอยากให้ผู้ฟังรับรู้และเรื่องใดไม่ควรให้ผู้ฟังหรือผู้อื่นรับรู้

ประเภทของการพูด

การแบ่งประเภทการพูด สามารถแบ่งเป็นประเภทของการพูดที่ครูควรศึกษาประเภทต่าง ๆ ได้หลายรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การถามและการตอบ เป็นลักษณะการพูดเพื่อค้นหาและชี้แจงสิ่งที่ต้องการรู้ในการสอนของครู มีความเกี่ยวข้องกับการถามตอบอยู่ตลอดเวลา เช่นครูซักถามนักเรียนให้ตอบคำถามในบทเรียน นักเรียนถามข้อสงสัยในการเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังใช้การถามตอบเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ในเวลารวดเร็ว ดังนั้นครูจึงควรมีศิลปะในการถามตอบ กล่าวคือครูต้องรู้จักถามเพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็นชัดเจน ครูยังอาจใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อีก เช่น การถามตอบในการสัมภาษณ์ การถามตอบในการประชุม เป็นต้น

ความสำคัญของการถาม ในแง่ของการเรียนการสอน การถามมีความสำคัญ ดังนี้ (1) กระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ (2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างทั่วถึง (3) ทำให้ครูทราบความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์เดิมของนักเรียน เนื่องจากคำตอบของนักเรียนจะเป็นสื่อไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนบทเรียนใหม่ให้นักเรียนได้ (4) เสริมสร้างความสามารถทางความคิดให้แก่ นักเรียน ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดหาคำตอบ หาเหตุผล หรือแก้ปัญหา และหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (5) ช่วยให้เกิดความคิดเห็นของนักเรียน และช่วยให้นักเรียนพยายามค้นคว้า

2. การพูดเล่าเรื่อง การเล่าเรื่องเป็นการนำเอาเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเล่า ในชั้นเรียน ครูอาจใช้การเล่าเรื่องมาช่วยในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การเล่าประสบการณ์ การเล่าข่าวและเหตุการณ์ การเล่าประวัติที่มา หรือการเล่าเรื่องบันเทิงคดีก่อนเริ่มบทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน การเล่าแต่ละอย่างดังที่กล่าวมานี้ใช้วิธีการบอกเล่าแตกต่างกัน ข้อควรคำนึงในการพูดเล่าเรื่อง (1) ครูไม่ควรเล่าเรื่องของตนเองมากเกินไป (2) เรื่องที่นำมาเล่าหากเป็นเรื่องตลก (3) การเล่าเรื่องที่มีขนาดยาว (4) ภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่องควรเป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการ (5) ผู้เล่าไม่ควรก้มหน้าก้มตาอ่านบทหรือเนื้อหาที่จะเล่า (รัชนิ ศรีไพรวรรณ, 2545)

กล่าวสรุปได้ว่า ประเภทของการพูดที่ได้กล่าวมา สามารถแบ่งได้ตามหลักหลายลักษณะซึ่งในแต่ละลักษณะก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นของการพูดเป็นสำคัญ หลักเกณฑ์ของการพูดในแต่ละประเภท จะช่วยให้ผู้พูดสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้พูดได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีโอกาสดูแลเตรียมความพร้อมก่อนถึงเวลาพูดอีกด้วย

ครูกับทักษะการใช้ภาษาและความสำคัญของภาษาสำหรับครู

การใช้ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่ครูต้องถ่ายทอดให้แก่แก่นักเรียนได้เข้าใจอย่างถูกต้อง แม่นยำและชัดเจน การใช้ภาษาไทยจึงมีความสำคัญสำหรับครู ผู้เขียนสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ (พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล และนันทพล คงพันธ์, 2565)

1. การช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้คำประโยคที่ใช้ในการส่งสารและการรับสารได้อย่างดีและถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งช่วยเสริมบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือแก่บุคคลทั่วไป

2. การช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล และสถานการณ์ต่าง ๆ อันแสดงถึงมนุษยสัมพันธ์และความสุภาพของครูอีกด้วย เช่น การใช้คำทักทาย คำขอบคุณ คำขอโทษ การใช้คำสรรพนาม และคำลงท้ายในการสื่อสาร

3. การช่วยให้ครูสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเข้าใจหลักและกฎเกณฑ์ของภาษาเป็นอย่างดี จนได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีการศึกษาและมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา

4. การใช้ภาษาไทยของครูได้อย่างสละสลวย ถูกต้องตามบุคคล และกาลเทศะย่อมส่งเสริมบุคลิกภาพของครูให้น่าเชื่อถือ น่ายกย่อง และแสดงถึงความเป็นผู้มีวัฒนธรรมทางภาษา (โชษิตา มณีใส, 2555)

กล่าวสรุปได้ว่า การใช้ภาษาได้ดีทำให้สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นช่องทางแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะ ชีวิตจิตใจ และวัฒนธรรม เป็นต้น

การใช้ภาษาในการสื่อสารของครู

ครูผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ภาษาที่ใช้สื่อสารกับนักเรียนอาจสะท้อนมุมมองทางความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติบางอย่างที่อาจไม่ตรงกับนักเรียนก็เป็นได้ ภาษาจึงมีความสำคัญต่อครู ดังต่อไปนี้ ชันธชัย

อธิเกียรติ (2555) ได้อธิบายไว้ว่า

1. ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารสำหรับครู คุณสมบัติข้อหนึ่งของการเป็นครูที่ดี คือ การใช้ภาษาดีและใช้ภาษาเก่ง การใช้ภาษาดี คือ การใช้ภาษาที่สื่อความหมายลึกซึ้ง จับใจผู้ฟัง มีสำนวนคมคาย หรือสั่งสอนด้วยภาษาที่สามารถกระตุ้นเตือนให้นักเรียนเชื่อฟังคำสอนนั้นได้ สรุปได้ดังนี้ 1) การช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การพูดเป็นหัวใจสำคัญในการสอน ครูจึงต้องพูดให้เป็น พูดเก่งและมีบุคลิกภาพที่ดี รู้จักปรับปรุงการใช้เสียงในการสอน ใช้ภาษาและคำพูดให้ถูกต้อง มีวิธีการถ่ายทอดที่น่าสนใจ 2) เครื่องมือในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ครูต้องใช้คำพูดเพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ เช่น ลูกศิษย์ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ปกครอง หากครูใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ พูดด้วยความไพเราะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 3) ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การพูดมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของครู เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนต้องอาศัยการพูดทั้งสิ้น

2. ภาษาช่วยให้ครูใช้ภาษาเหมาะสมกับสถานภาพของตน ครูมักถูกสังคมคาดหวังให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาแก่เยาวชน หากครูใช้ภาษาสื่อสารกับนักเรียนไม่เหมาะสมกับสถานภาพ ดังจะเห็นจากข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ที่เผยแพร่เหตุทะเลาะวิวาทระหว่างครูกับนักเรียน หรือครูกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากการที่ครูใช้ภาษาไม่เหมาะสมกับสถานภาพของตน นอกเหนือจากการสอนแล้วครูต้องทำงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษาด้วย จะเห็นได้ว่า การทำงานของครูจะต้องอาศัยทักษะการสื่อสารซึ่งประกอบด้วยการฟัง การอ่าน การพูดและการเขียน ครูจึงต้องมีบุคลิกที่เหมาะสมทั้งบุคลิกภายในและภายนอก

3. ภาษาช่วยให้ครูใช้ภาษาที่สุภาพและหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม ความไม่สุภาพทางภาษาเป็นพฤติกรรมทางภาษาในเชิงลบ ที่ผู้พูดใช้เพื่อทำลายหน้าหรือสิทธิ์ของผู้ฟัง ทั้งนี้ พฤติกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดความไม่สุภาพได้นั้น ก็ต่อเมื่อผู้พูดตั้งใจที่จะไม่สุภาพ อีกทั้งผู้ฟังก็เข้าใจเจตนาของผู้พูดที่ต้องการจะทำลายหน้าหรือสิทธิ์ของตน ดังนั้นในการแสดงความไม่สุภาพทางภาษานั้น ผู้พูดจึงต้องสรรกลวิธีที่เชื่อแน่ว่าจะทำลายหน้าและสิทธิ์และอยู่ในการรับรู้ของผู้ฟัง ครูจึงต้องเลือกใช้ภาษาที่สุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะและผู้ฟัง คำว่า สุภาพ มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) อธิบายไว้ว่า เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม ส่วนคำต้องห้าม หมายถึง คำที่ห้ามพูดในสังคม เพราะเป็นคำที่หมายถึง สิ่งต้องห้าม อาทิ สิ่งที่คนกลัว สิ่งร้าย สิ่งที่น่าละอาย ” Culpeper (2005) ได้กล่าวว่า “ความไม่สุภาพทางภาษานั้นเป็นกลวิธีการสื่อสาร ที่สร้างขึ้นเพื่อโจมตีหรือทำลายหน้า (Face) หรือสิทธิ์ (Rights) ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่แสดงต่อสังคมของอีกฝ่าย อันนำซึ่งข้อพิพาทและความแตกแยกระหว่างกัน” แม้ว่าความสุภาพและความไม่สุภาพจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันก็ตามแต่ Culpeper (2012) เห็นว่าลักษณะบางประการก็มีความแตกต่างกันอยู่ ความเข้าใจที่ว่าความมีอยู่ของความสุขภาพ คือ ความไม่มีอยู่ของความไม่สุภาพนั้น คงไม่จริงเสมอไป เช่นการกล่าวถ้อยคำว่า “ขอบคุณ” ด้วยน้ำเสียงสุภาพเกินความจริงมากเกินไป ก็อาจกลายเป็นความไม่สุภาพได้ เพราะผู้ฟังประเมินค่าแล้วว่าผู้พูดไม่จริงใจ หรือแสร้งสุภาพ (Mock- Politeness) เป็นต้น กล่าวสรุปได้ว่า ภาษาที่ใช้เป็นภาษาราชการในการเรียนการสอนในโรงเรียน ในโอกาสที่เป็นทางการ และในการสื่อสารมวลชน ภาษาจะมีลักษณะแตกต่างกันตามธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

ปัญหาการใช้ภาษาไทยสำหรับครู

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยจะเกิดจากผู้สอนและผู้เรียนเป็นหลักเสมอ นอกจากปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทยดังกล่าวแล้ว ยังมีปัญหาการใช้ภาษาไทยที่เกี่ยวกับการพูด ดังที่นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญกล่าวให้ข้อคิด และให้ข้อเสนอแนะไว้พอสรุปได้ดังนี้ พรทิพย์ พุกผาสุข, (2556)

กล่าวถึงปัญหาการใช้ภาษาไทย สรุปได้ว่า อาจเกิดจากปัญหาด้านต่าง ๆ อาทิ การออกเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ผิด การเลือกคำมาใช้ผิด จะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร และการใช้สำนวนจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามความหมาย และใช้ตามสำนวนที่มีมาแต่เดิม โดยไม่เปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์, (2556) กล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนที่เกิดจากตัวผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะมุ่งที่ผลการเรียนการสอนมากกว่า กระบวนการเรียนการสอน มุ่งที่การสอบมากกว่ากิจกรรมในการเรียนการสอน ผู้เรียนจำนวนมากไม่สนใจเรื่องที่จะทำให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ แต่สนใจในเรื่องที่จะเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับการสอบเป็นหลักใหญ่เป็นต้น

ปัญหาการพูดของครูที่พบเห็นในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การออกเสียงไม่ถูกต้องและพูดไม่ชัดเจน ครูออกเสียงไม่ถูกต้อง ได้แก่ การออกเสียงคำ ตัวอักษร ร ล คำควบกล้ำต่าง ๆ ผิดเพี้ยนไปทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายผิด หรือมีปัญหาในการออกเสียง เช่น พูดเร็วและเร็ว หรือพูดเสียงเบาและใช้เสียงต่ำเกินไป ทำให้ไม่ได้ยินผู้เรียนอาจเบื่อหน่ายหรือง่วงนอน การพูดอะไรไม่ชัดเจนนั้นมักจะเกิดปัญหาในการสื่อสาร ครูจึงต้องพูดจาให้ถูกต้องชัดเจน เพราะหากครูสื่อสารเรื่องใดไม่ชัดเจนแล้วก็จะเกิดผลเสียแก่ตัวนักเรียนได้
2. การพูดขาดชีวิตชีวา ครูใช้เสียงพูดระดับเดียวกันตลอด ไม่มีการปรับเสียงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง สถานการณ์ การพูดที่ขาดชีวิตชีวาและปราศจากอารมณ์ ทำให้นักเรียนไม่สนใจอยากฟัง
3. การใช้คำไม่ตรงความหมาย ทำให้การสื่อสารผิดพลาด เพราะภาษาไทยนั้นมีคำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่มาก หากครูใช้คำไม่ตรงความหมายหรือผิดหน้าที่ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้
4. การเรียบเรียงประโยคและแบ่งวรรคตอนไม่ถูกต้อง ครูอาจมีปัญหาในการเรียบเรียงประโยค เช่น วางคำขยายผิดตำแหน่ง วกวน กำกวม หรือบางครั้งใช้คำฟุ่มเฟือย และปัญหาการแบ่งวรรคตอนไม่ถูกต้องทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิด
5. ไม่มีความรู้จริงในเรื่องที่จะพูด เช่น อาจเป็นเรื่องที่ยากเกิน เรื่องไกลตัวที่ผู้พูดไม่ถนัดและผู้พูดไม่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทำให้การพูดลุ่มเหลวได้
6. ขาดทักษะและความมั่นใจในการพูด โดยเฉพาะนักศึกษาฝึกสอน หรือผู้ที่เป็นครูใหม่ ๆ อาจมีอาการประหม่าเมื่อต้องยืนสอนหน้าชั้นเรียน เช่น ตัวสั่น ปากสั่น หัวใจเต้นแรงหน้าซีด หลงลืม เจินอาย เป็นต้น (ประยูร ทรงศิลป์, 2553)

บทสรุป

ครู ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การใช้ภาษาครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพูดสื่อสาร ถ่ายทอดให้นักเรียนเข้าใจ การใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์กันนั้นภาษาไม่ได้มีหน้าที่เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ความกลมเกลียว ความปรองดองระหว่างกันเพียงอย่างเดียว การพูดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูที่ต้องพูดให้ ครูแต่ละคนย่อมพูดได้แต่จะพูดได้ดี พูดได้เหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กัปัจจัยหลายประการ เพราะแต่ละคนย่อมมีอุปนิสัยใจคอ มีพฤติกรรมกาพูดแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การพูดเป็นการสื่อสารที่มีทั้งผู้ส่งสาร ผู้รับสาร หากผู้ส่งสารสื่อเรื่องราวให้กับผู้รับสารไม่เข้าใจ ถือเป็นความล้มเหลวในการสื่อสาร ดังนั้น การทำให้ผู้ฟังโดยเฉพาะนักเรียนเกิดความเข้าใจและได้รับความรู้ จึงเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรตระหนักและพัฒนาการสื่อสารให้ทันยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จิรวัดน์ เพชรรัตน์. (2563). ปัญหาการสอนทักษะการพูดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 17(2).
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และคณะ. (2556). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฉัตรวรรณ ตันนระรัตน์. (2546). *การพูดเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โซษิตา มณีใส. (2555). *การใช้ภาษาไทยเพื่อประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัชพร ตันตระกูล. (2555). “การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ”. (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สถาบันภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ประยูร ทรงศิลป์. (2553). *หลักและการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พรทิพย์ ไชโยโส และคณะ. (2553). “การพัฒนาการส่งเสริมนวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ”. คณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ พุกผาสุข. (2556). “ปัญหาการใช้ภาษาไทย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล, และนัชพล คงพันธ์. (2565). การใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 7(1), 188-199.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2556). “ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทย หน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัชณี ศรีไพรวรรณ. (2545). *ครูกับการใช้ภาษา*. เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย 1 หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วุฒินันท์ อบอุ่น. (2544). “ความต้องการแก้ปัญหาการสอนที่เน้นเรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แสงธรรม บัวแสงธรรม. (2557). *พูดได้ พูดเก่ง พูดเป็น พูดดี*. นนทบุรี: จิงค์ ปิยอนด์บุ๊คส์.
- Culpeper, J. (2005). Impoliteness and entertainment in the television quiz show: The weakest link. *Journal of Politeness Research*. 1.
- Culpeper, J. (2012). Politeness and impoliteness. In Andersen, G. and Aijmer, K. Editor. *Pragmatics of Society*. Berlin: Mouton de Gruyter